

Η Ρεαλιστική Σχολή στην Διεθνή Πολιτική

Γεώργιος Οικονόμου

Η ανθρωπότητα είναι άκρως σύνθετη και εξ ανάγκης όλοι μας βασιζόμαστε σε διάφορα πιστεύω και θεωρίες «πώς λειτουργεί ο κόσμος» για να αντιληφθούμε το τι συμβαίνει.

Όλες οι θεωρίες είναι απλουστευμένες, καμιά προσέγγιση δεν μπορεί να καλύψει όλα όσα συμβαίνουν την δεδομένη στιγμή ούτε να προβλέψουν επακριβώς τι θα συμβεί τις επόμενες εβδομάδες και μήνες ή να προσφέρουν ένα ακριβές σχέδιο δράσης που να εγγυάται την επιτυχία.

Παρ' όλα αυτά οι θεωρίες και τα γεγονότα μπορεί να μας βοηθήσουν να αντιληφθούμε πως εφτάσαμε στην τραγωδία της Ουκρανίας, να εξετάσουμε τι συμβαίνει τώρα, να αντιληφθούμε τις ευκαιρίες και τις δυνητικές παγίδες, και να εισηγηθούμε σε γενικές γραμμές την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί.

Ακόμη και οι πιο ανεπτυγμένες θεωρίες δεν είναι επαρκώς επεξεργασμένες και πάντοτε υπάρχουν εξαιρέσεις ακόμη και στον πιο τέλειο σχεδιασμό. Οι σοφοί αναλυτές εξετάζουν περισσότερες από μία λύση και διατηρούν ένα σχετικό σκεπτικισμό για όλες.

Στην περίπτωση της Ουκρανίας είναι φανερόν ότι τα τραγικά γεγονότα επιβεβαιώνουν την σχετικότητα της ρεαλιστικής σχολής στην διεθνή πολιτική.

Σε γενικό επίπεδο, όλες οι ρεαλιστικές θεωρίες απεικονίζουν ένα κόσμο όπου κανένας οργανισμός δεν μπορεί να προστατεύσει ένα κράτος και

όπου τα κράτη πρέπει να θορυβούνται όταν ένας επικίνδυνος επιτιθέμενος τους απειλήσει.

Η κατάσταση αυτή αναγκάζει τα κράτη – ιδίως τις μεγάλες δυνάμεις να ανησυχούν για την ασφάλεια τους και να σωρεύουν οπλισμό και, πολλές φορές, να ευθύνονται για τρομερές ενέργειες.

Για τους ρεαλιστές, η εισβολή της Ρωσσίας στην Ουκρανία (για να μην αναφερθούμε στην Αμερικανική εισβολή στο Ιράκ το 2003) μας θυμίζει ότι οι μεγάλες δυνάμεις μερικές φορές ενεργούν με αψυχολόγητο τρόπο όταν πιστεύουν ότι τα βασικά τους συμφέροντα κινδυνεύουν.

Οι ρεαλιστές αντιλαμβάνονται ότι η ηθική καταδίκη από μόνη της δεν αρκεί. Στην παρούσα περίπτωση ακόμη και η μετα-μοντέρνα Γερμανία φαίνεται ότι «επήρε το μήνυμα».

Δυστυχώς, ο πόλεμος παρουσιάζει ακόμη μία κλασσική θέση της ρεαλιστικής σχολής: την ιδέα του «δίληματος της ασφάλειας». Το δίλημμα εγείρεται επειδή τα βήματα που λαμβάνει ένα κράτος για να γίνει πιο ασφαλές συνήθως δημιουργούν ανασφάλεια και σε άλλους.

Ήταν πολύ λογικό ότι κράτη της ανατολικής Ευρώπης ήθελαν να γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ δοθείσης της μακροχρόνιας ανησυχίας του σχετικά με την Ρωσσία.

Είναι όμως εξ ίσου λογικό να αντιληφθεί κανείς γιατί οι Ρώσσοι – και όχι μόνο ο Πούτιν – είδαν την εξέλιξη αυτή με ανησυχία. Είναι τώρα φανερό ότι η κίνηση δεν έπιασε, τουλάχιστον όσον αφορά την Ουκρανία.

Το ότι βλέπουμε τα γεγονότα μέσα από τον φακό της ρεαλιστικής σχολής δεν σημαίνει ότι εγκρίνουμε την βάνουση και παράνομη συμπεριφορά της Ρωσίας. Απλώς αναγνωρίζουμε ότι είναι καταδικαστέα αλλά είναι κάτι που συμβαίνει στις ανθρώπινες σχέσεις.

Οι ρεαλιστές από τον Θουκυδίδη μέχρι τον Morgenthau, τον Kenneth Waltz, τον Robert Kilpin και τον John Mearsheimer όλοι έχουν καταδικάσει την τραγική φύση της πολιτικής, ενώ συγχρόνως προειδοποιούν ότι δεν πρέπει να αγνοούμε τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που εγείρονται όταν απειλείς τα ζωτικά συμφέροντα ενός άλλου κράτους.

Δεν είναι τυχαίο που οι ρεαλιστές έχουν προ πολλού τονίσει τους κινδύνους μιας ιδεαλιστικής εξωτερικής πολιτικής, είτε στην περίπτωση του πολέμου του Βιετνάμ, την εισβολή στο Ιράκ το 2003, ή την αφελή προσπάθεια επέκτασης του NATO. Δυστυχώς σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι προειδοποιήσεις αγνοήθηκαν αλλά εκ των υστέρων εδικαιώθηκαν από τα γεγονότα.

Τελικώς, για να συμπληρωθεί η επισκόπηση πρέπει να αναφερθούν και τα κλασσικά έργα «Every War Must End» του Fred Iklé και “Peace at What Price? Leader Culpability and the Domestic Politics of War Termination” της Sarah Croco.

*Γεώργιος Κ. Οικονόμου FCI Arb., C.A.
Barrister / Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω
economou@gce-associates.gr*